

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

گزارش کارشناسی

در خصوص:

- مصوبه هیأت وزیران درباره اصلاح اساسنامه شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت
- طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

کد گزارش: ۹۲۱۱۰۳۷

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع:

گزارش کارشناسی در خصوص

– مصوبه هیأت وزیران درباره اصلاح اساسنامه

شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت

– طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی

اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

تهیه کننده: مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۲۱۱۰۳۷

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش کارشناسی در خصوص مصوبه هیأت وزیران درباره اصلاح اساسنامه شرکت بهینه سازی مصرف سوخت

مقدمه

«اصلاح اساسنامه شرکت بهینه سازی مصرف سوخت» که به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی و به استناد ماده (۹) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده است در راستای اجرای اصل (۸۵) قانون اساسی جهت انطباق با شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

مسئله کلی که در رابطه با اساسنامه مطروحه وجود دارد این است که برخی از مفاد این اساسنامه مغایر قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی می باشد و از این جهت می تواند موارد مزبور نوعی خروج از اذن قانونگذار محسوب شود. چرا که مجلس شورای اسلامی ضمن تفویض تصویب اساسنامه مزبور به دولت رعایت سایر قوانین را مفروض قلمداد نموده است و اطلاق اذن را به معنای جواز دولت در نادیده گرفتن احکام قانونی مربوط ندانسته است. لذا آن قسمت از مفاد اساسنامه که به نوعی در تعارض و یا نقض قوانین می باشد، می تواند به دلیل خروج از محدوده اذن قانونگذار، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی محسوب شود.

بررسی مصوبه و اظهار نظر مشورتی

بند ۴-

نظر اول:

فاقد ایراد است.

نظر دوم:

با توجه به تبصره «۷۲» اصلاحی قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور، مصوب ۱۳۷۹^(۱) که مقرر داشته نمایندگی سهام دولت در مجامع عمومی شرکتهای دولتی به عهده وزیر مسئول و وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و یک یا چند وزیر دیگر که با تصویب هیأت وزیران معین می‌شوند یا نمایندگان آنان خواهد بود. اصلاح بند «۲» و حذف بند «۳» مبنی بر لغو عضویت وزیر امور اقتصادی و دارائی» و «معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور» در مجمع عمومی این شرکت خارج از حدود اذن مقنن بوده و لذا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

۱. تبصره ۷۲ - از تاریخ تصویب این قانون نمایندگی سهام دولت در مجامع عمومی شرکتهای دولتی بعهدہ وزیر مسئول و وزیر دارائی رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و یک یا چند وزیر دیگر که با تصویب هیأت وزیران معین می‌شوند یا نمایندگان آنان خواهد بود. این حکم شامل شرکتهائی که بموجب قوانین خاص خود شمول قوانین و مقررات دولتی در مورد آنها موقوف به ذکر نام آنها است در صورتیکه در مجامع عمومی آنها کمتر از سه وزیر شرکت داشته باشند نیز خواهد بود.

نمایندگان سهام دولت در مجامع عمومی شرکتهای دولتی مجازند از نظر تسریع و تسهیل انجام امور شرکت بر اساس ضوابطی که از طرف هیئت وزیران معین خواهد شد قسمتی از اختیارات خود را که لازم بدانند جز در مورد خطامشی کلی، افزایش یا کاهش سرمایه، تصویب بودجه و ترازنامه بوزیر وزارتخانه‌ای که شرکت مربوط وابسته بآن می‌باشد و بعنوان رئیس مجمع عمومی عمل خواهد کرد واگذار نمایند.

همچنین عضویت اعضای هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران در مجمع عمومی به دلیل اینکه اعضای مزبور غیر وزیر هستند و عدم تصریح به عضویت یک یا چند وزیر دیگر مبنی بر ایراد فوق خارج از محدوده اذن مجلس شورای اسلامی در تفویض تصویب اساسنامه محسوب شده و لذا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

بند ۵-

نظر اول:

فاقد ایراد است.

نظر دوم:

این بند به دلیل اینکه متضمن عضویت «مدیرعامل شرکت ملی نفت» در ترکیب مجمع عمومی شرکت بهینه سازی مصرف سوخت می باشد، مبنی بر ایراد فوق الذکر خارج از حدود اذن مقنن بوده و لذا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی محسوب می شود.

بند ۶-

به موجب این بند اختیار تصویب برخی مقررات با رعایت ماده (۱۰) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت و سایر قوانین و مقررات مربوط به مجمع عمومی عادی شرکت بهینه سازی مصرف سوخت داده شده است. با توجه به اینکه مجمع عمومی مزبور متشکل از وزراء نمی باشد، واگذاری اختیار تصویب مقررات اداری، مالی، معاملاتی، رفاهی، استخدامی، و سایر مقررات مورد نیاز و ساختار تشکیلاتی به این مجمع مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی می باشد.

بند ۹-

نظر اول:

فاقد ایراد است.

نظر دوم:

با توجه به اینکه بر اساس بند «ز» ماده (۷) قانون اساسنامه سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶ مرجع صلاحیت دار برای تدوین اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی، «سازمان حسابرسی» است. لذا حکم ماده (۳۳) اصلاحی که موضوع مذکور را به مقررات حاکم بر شرکت اصلی (شرکت ملی نفت ایران) واگذار نموده است و به دلیل اینکه حکم ماده (۳۳) اصلاحی در این مصوبه عیناً در ماده (۴۸) قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۵۶ ذکر شده است و حکم بند «ز» ماده (۷) قانون اساسنامه سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶ آخرین اراده مقنن و مؤخر بر حکم ماده (۴۸) قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران است، این بند خارج از حدود اذن مقنن بوده و لذا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

بند ۱۰-

با توجه به اینکه آئین‌نامه‌ها و مقررات مورد اشاره در این بند به تصویب مجمع عمومی شرکت ملی نفت رسیده است، از آن جهت که اطلاق آن می‌تواند موجب نقض آئین‌نامه‌های مصوب هیأت وزیران و رئیس جمهور باشد مغایر اصول ۱۳۸ و ۱۲۶ قانون اساسی می‌باشد.

همچنین اطلاق أخذ تصمیم توسط مجمع عمومی به دلیل اینکه می‌تواند شامل وضع آئین‌نامه جایگزین نیز بشود و اکثریت ترکیب این مجمع از غیر وزراء می‌باشد، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

«طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» که با عنوان «طرح اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۷ و الحاق موادی به آن» به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۶ اعلام وصول و جهت بررسی به کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به عنوان کمیسیون اصلی و کمیسیون‌های آموزش و تحقیقات، اجتماعی، اقتصادی، بهداشت و درمان، شوراها و امور داخلی کشور، صنایع و معادن، عمران، فرهنگی، قضائی و حقوقی و کشاورزی، آب و منابع طبیعی به عنوان کمیسیون‌های فرعی ارجاع شد. طرح مزبور نهایتاً با اصلاحاتی در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و در اجرای اصل نود و چهارم (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال گردید.

تبیین موضوع

در مقدمه توجیهی، این طرح در راستای اجرای ماده (۱۲۴) «قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵^(۱) دانسته شده و هدف از ارائه آن، «رفع موانع و ایجاد زمینه لازم برای توسعه بخش تعاونی» و «آماده‌سازی تعاونی‌ها برای حضور مؤثر در اقتصاد کشور» اعلام گردیده است.

۱. ماده ۱۲۴ - دولت به منظور توسعه بخش تعاون و ارتقاء سهم آن به بیست و پنج درصد (۲۵٪) اقتصاد ملی تا پایان برنامه با رویکرد ایجاد اشتغال، گسترش عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار متوسط و کم‌درآمد جامعه، با رعایت تکالیف و اختیارات مقرر در قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

الف - افزایش سهم تعاونی‌ها به پانزده درصد (۱۵٪) در بازار پولی کشور تا سال چهارم برنامه از طریق فراهم نمودن تسهیلات لازم جهت صدور مجوز فعالیت مؤسسات مالی و پولی و بانک‌های تعاونی.

ب - افزایش سالانه سرمایه بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون در جهت ارتقاء سهم آنها در رشد بخش تعاونی از محل بخشی از منابع مالی جزء (۲) ماده (۲۹) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در قالب بودجه‌های سنواتی به منظور اعطاء تسهیلات بانکی و پوشش خطرپذیری (ریسک) تعاونی‌های فراگیر ملی با اولویت تعاونی‌های کشاورزی، روستایی و عشایری.

ج - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وظایف حاکمیتی و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دیگر تشکلهای تعاونی وظایف تصدی‌گری بخش تعاون را بر عهده خواهند داشت. آیین‌نامه اجرائی این بند با پیشنهاد مشترک وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید. هرگونه دخالت دولت در امور اجرائی، مدیریتی، مجامع و انتخابات اتاق‌های تعاون ممنوع است. مفاد این بند نافی وظایف قانونی نظارتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیست.

اسناد و قوانین مرتبط: «سیاست‌های کلی نظام در بخش مشارکت بخش‌های

تعاونی و خصوصی در اقتصاد و حدود فعالیت بخش دولتی» ابلاغی ۱۳۸۰/۱۱/۶ مقام معظم رهبری، «سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی» ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری به‌ویژه «بند ب» آن (سیاست‌های کلی بخش تعاونی)، «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی» مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام به‌ویژه فصل سوم آن (سیاست‌های توسعه بخش تعاون) و مواد (۴۱) و (۴۲)، «قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ و اصلاحات آن مصوب ۱۳۷۷/۷/۱۲، مواد (۱۱۱)، (۱۲۶) و (۱۴۷) «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت» مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴، مصوبه «جایگاه، اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی» مصوب ۱۳۷۶/۸/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی و تبصره ۲ ماده (۹) «قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی» مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳.

نظر مشورتی

ماده (۵) - موضوع اصلاح ماده (۳۸)

۱ - تذکر:

با توجه به این که مواد (۱۱۱)، (۱۲۶) و (۱۴۷) مذکور در این ماده^(۱)، مربوط به «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت» مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ می باشد نه «قانون تجارت» مصوب ۱۳۱۱/۱۲/۱۳ و اصلاحیه های بعدی آن، لازم است عبارت «قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۱۲/۱۳ و اصلاحیه های بعدی آن» به عبارت «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴» تغییر یابد.

۱. ماده ۱۱۱ - اشخاص ذیل نمی توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند:

۱ - مجبورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر شده است.

۲ - کسانی که به علت ارتکاب جنایت با یکی از جنبه های ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلاً یا بعضاً محروم شده باشند در مدت محرومیت:

سرقت - خیانت در امانت - کلاهبرداری - جنبه هایی که به موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شده است - اختلاس - تدلیس - تصرف غیر قانونی در اموال عمومی.

تبصره - دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذی نفع حکم عزل هر مدیری را که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شود یا پس از انتخاب مشمول مفاد این ماده گردد صادر خواهد کرد و حکم دادگاه مزبور قطعی خواهد بود.

ماده ۱۲۶ - اشخاص مذکور در ماده ۱۱۱ نمی توانند به مدیریت عامل شرکت انتخاب شوند و همچنین هیچ کس نمی تواند در عین حال مدیریت عامل بیش از یک شرکت را داشته باشد. تصمیمات و اقدامات مدیرعاملی که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شده است در مقابل صاحبان سهام و اشخاص ثالث معتبر و مسئولیت های سمت مدیریت عامل شامل حال او خواهد شد.

ماده ۱۴۷ - اشخاص زیر نمی توانند به سمت بازرسی شرکت سهامی انتخاب شوند:

۱ - اشخاص مذکور در ماده ۱۱۱ این قانون.

۲ - مدیران و مدیرعامل شرکت.

۳ - اقرباء نسبی مدیران و مدیرعامل تا درجه سوم از طبقه اول و دوم.

۴ - هر کس که خود یا همسرش از اشخاص مذکور در بند ۲ موظفاً حقوق دریافت می دارد.

۲- با توجه به تاریخ تصویب «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت» مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ که مربوط به پیش از انقلاب اسلامی است، مفاد آن از جهت رویه شورای محترم نگهبان محل تأمل است.

۳- حکم این ماده از حیث حذف شرایط مذکور برای عضویت در هیأت مدیره در بندهای ۱، ۲، ۳ و ۵ ماده (۳۸) فعلی^(۱)، به ویژه با عنایت به مفاد تبصره ماده اصلاحی که زمینه عضویت این اشخاص در هیأت رئیسه اتاق‌های تعاون را فراهم نموده است، محل تأمل است.

ماده (۶) - موضوع اصلاح ماده (۳۹)

با توجه به اینکه منظور از عبارت «واجد شرایط» در این ماده، شرایط مذکور در ماده (۵) این مصوبه است، حکم این ماده مبنیاً بر مطلب مذکور در بند ۳ ایرادات ماده (۵)، نیازمند تأمل است.

ماده (۹) - موضوع اصلاح ماده (۵۷)

۱- در بند ۱۴، با توجه به حکم مذکور در این بند مبنی بر «داوری در امور

۱. ماده ۳۸ (قانون فعلی) - اعضاء هیأت مدیره، مدیرعامل و بازرسان باید واجد شرایط زیر باشند:

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- ایمان و تعهد عملی به اسلام (در تعاونی‌های متشکل از اقلیت دینی شناخته شده در قانون اساسی تعهد عملی به دین خود).
- ۳- دارا بودن اطلاعات یا تجربه لازم برای انجام وظایف متناسب با آن تعاونی.
- ۴- عدم ممنوعیت قانونی و حجر.
- ۵- عدم عضویت در گروه‌های محارب و عدم ارتکاب جرائم بر ضد امنیت و جعل اسناد.
- ۶- عدم سابقه محکومیت ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تدلیس، تصرف غیرقانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر.

حرفه‌ای بین اشخاص حقوقی بخش تعاونی با یکدیگر و یا با سایر اشخاص حقیقی و حقوقی ... از طریق مرکز داوری اتاق» و با عنایت به تبصره ۶ این ماده که بر لزوم درج «ارجاع به داوری اتاق تعاون ... در اساسنامه همه اشخاص حقوقی تعاونی» تأکید کرده است، چنانچه مقصود از این بند الزام طرفین اختلاف حقیقی و حقوقی غیرتعاونی به رجوع به داوری مرکز داوری اتاق باشد، این حکم از جهت الزام اشخاص حقیقی و حقوقی طرف قرارداد با تعاونی‌ها به نحو مطلق به رجوع به داوری اتاق تعاون برای حل و فصل اختلافات، محل تأمل است.

۲ - در تبصره ۲، تفویض اختیار تصویب «آیین‌نامه نحوه تشکیل و فعالیت اتاق‌های تعاون استان و شهرستان» به «مجمع عمومی نمایندگان اتاق تعاون ایران» مغایر اصل یک‌صدوسی‌وهشتم (۱۳۸) قانون اساسی است. در این خصوص نکته قابل توجه این است که مرجع تصویب این آیین‌نامه که در این تبصره به آن اشاره شده است، غیردولتی است و لذا نه قابل شکایت در دیوان عدالت اداری خواهد بود و نه توسط رئیس محترم مجلس شورای اسلامی قابل بررسی و عنداللزوم اعلام مغایرت است.

۳ - در تبصره ۶،

الف - تفویض اختیار تصویب «آیین‌نامه نحوه تشکیل و فعالیت مرکز داوری اتاق تعاون» به «مجمع عمومی اتاق تعاون ایران» مغایر اصل یک‌صدوسی‌وهشتم (۱۳۸) قانون اساسی است.

ب - الزام اشخاص حقوقی تعاونی به درج «ارجاع به داوری اتاق تعاون» در اساسنامه‌شان، محل تأمل است.

ماده (۱۴) - موضوع اصلاح ماده (۶۸)

۱ - با توجه به ماده (۶۸) قانون فعلی^(۱) که در آن ۵ نفر متشکل از ۳ نماینده دولتی و ۲ نماینده غیردولتی، «انجمن نظارت بر انتخابات شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی و اتاق تعاون» را تشکیل می‌دهند و در نتیجه اکثریت در این انجمن با مقامات دولتی است، سپردن وظیفه «نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها و اتاق‌های تعاون» به «انجمن مرکزی نظارت» در این ماده که متشکل از ۱ نماینده دولتی و ۴ نماینده غیردولتی است، محل تأمل است.

۲ - صرف نظر از ایراد قبل، با توجه به ترکیب «انجمن مرکزی نظارت»، قطعی بودن احکام این مرجع مغایر اصل سی و چهارم (۳۴) قانون اساسی است.

۳ - با توجه به این که «دستورالعمل نحوه تعیین اعضای کمیسیون‌ها و چگونگی تشکیل جلسات و تعیین تعاونی‌های مشمول این ماده» مذکور در تبصره این ماده، ماهیت آیین‌نامه‌ای دارد، سپردن صلاحیت تصویب آن به «انجمن مرکزی نظارت» با توجه به ترکیب اعضای آن، مغایر اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی است.

ماده (۱۵) - موضوع الحاق مواد (۷۱) الی (۷۶)

۱ - در ماده ۷۱ الحاقی،

الف - با توجه به اینکه بر اساس بند ۱۹ مصوبه «جایگاه، اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی» مصوب ۱۳۷۶/۸/۲۰ آن شورا، «سیاست‌گذاری

۱. ماده ۶۸ (قانون فعلی) - به منظور نظارت بر انتخابات شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی و اتاق تعاون انجمنی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های تعاون و کشور و قوه قضائیه و دو نفر از اتاق تعاون (در صورت موجود بودن اتاق) به ریاست نماینده وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.
تبصره - آئین‌نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد وزارت تعاون به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

تدوین کتب درسی» از جمله وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی است، حکم بند ۱ مبنی بر تعیین تکلیف برای وزارت آموزش و پرورش جهت منظور نمودن «مفاهیم اقتصاد تعاونی ... در کتب درسی و برنامه تحصیلی دانش‌آموزان»، در این حدود مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی است.

ب - با توجه به اینکه حکم بند ۲ مبنی بر تعیین تکلیف برای وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت اقدام نمودن نسبت به «توسعه گرایش‌ها، رشته‌ها و گروه‌های علمی مرتبط با تعاونی»، مغایر با صلاحیت‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی از جمله «تعیین سیاست‌های نظام ... آموزش عالی کشور» مذکور در بند ۹ مصوبه «جایگاه، اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی» مصوب ۱۳۷۶/۸/۲۰ آن شورا است، حکم این بند در این حدود مغایر اصل پنجاه و هفتم (۵۷) قانون اساسی است.

پ - تکلیف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسبت به «توسعه گرایش‌ها، رشته‌ها و گروه‌های علمی مرتبط با تعاونی» از حیث مصداق، واجد ابهام است.

۲ - در ماده ۷۲ الحاقی،

الف - عبارت «تعاونی‌های ... متعارف» فاقد تعریف قانونی بوده و لذا مفهوما و مصداقا واجد ابهام است.

ب - در مورد اطلاق عبارت «پیش‌بینی تمهیدات مناسب برای تسهیل در دسترسی تعاونی‌ها به زمین»، نظر اول آن است که مغایرتی با قانون اساسی ندارد و نظر دیگر آن که این اطلاق، مغایر اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی است. هم‌چنین در این راستا توجه به سیاست‌های تقنینی کشور در خصوص واگذاری زمین و

اراضی ملی، دولتی و موات از جمله مذکور در تبصره ۲ ماده (۹) «قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی» مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳^(۱) قابل توجه است.

پ - با توجه به ماهیت تقنینی «تفکیک وظایف و اختیارات حاکمیتی و نظارتی در حوزه تعاونی های مشترک بخش کشاورزی»، حکم تبصره ۲ این ماده مبنی بر تفکیک این وظایف و اختیارات در آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران، مغایر اصل هشتادوپنجم (۸۵) قانون اساسی و از جهت اثر این تفکیک که «تعیین وظایف جدید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی خواهد بود (بر مبنای حکم ماده ۷۳ الحاقی این مصوبه)، مغایر اصل یک‌صدوسی و سوم (۱۳۳) قانون اساسی مبنی بر لزوم «تعیین وظایف هر یک از وزرا (وزارتخانه‌ها) توسط قانون» است.

ت - قطع نظر از ایرادات فوق، با توجه به جزء «و» «سیاست‌های کلی مربوط به الزامات و واگذاری در ذیل بند ج سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» الحاقی ۱۳۸۵/۴/۱۰ مقام معظم رهبری^(۲) و نیز جزء ۲ - ۲۵ «سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه» ابلاغی ۱۳۸۷/۱۰/۲۱ مقام معظم رهبری^(۳)،

۱. تبصره ۲ - با تصویب این قانون، انتقال قطعی مالکیت دولت در واگذاری اراضی ملی، دولتی و موات به متقاضیانی که از تاریخ ابلاغ این قانون به بعد شروع به تشکیل پرونده درخواست اراضی می‌نمایند ممنوع بوده و قوانین مغایر لنو می‌گردد لکن صدور سند مالکیت اعیانی احداثی پیش‌بینی شده در طرح مصوب و پس از اجراء کامل طرح و تأیید هیأت نظارت مندرج در قانون اصلاح ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۸۶/۴/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام، بلامانع بوده و بهره‌برداری از اراضی مذکور به صورت اجاره، حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع و در قالب طرح مصوب، مجاز می‌باشد.

۲. و) با توجه به ابلاغ بند «ج» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و تغییر وظایف حاکمیتی، دولت موظف است نقش جدید خود در سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت بر اقتصاد ملی را تدوین و اجرا نماید.

۳. ۲ - ۲۵ - ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی (سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت).

«وظایف نظارتی» یکی از شقوق «وظایف حاکمیتی» است و لذا عبارت «تفکیک وظایف و اختیارات حاکمیتی و نظارتی» در تبصره ۲ ماده ۷۲ الحاقی واجد ابهام است.

۳- در ماده ۷۵ الحاقی،

الف - تفویض اختیار تصویب آیین‌نامه «چگونگی واگذاری بنگاه‌ها و مؤسسات دولتی به تعاونی‌ها» به «شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی» (مذکور در ماده (۴۱) «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی»^(۱))، از حیث عضویت افرادی غیر از وزرا در آن (از جمله دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام، دادستان کل کشور، رییس سازمان بازرسی کل کشور، رییس دیوان محاسبات کشور، سه

۱. ماده ۴۱ - شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی برای ایفاء وظایف محوله در این قانون مرکب از اعضاء زیر تشکیل می‌شود:

۱- رییس‌جمهور یا معاون اول وی به‌عنوان رییس شورا، ۲- وزیر امور اقتصادی و دارایی (دبیر شورا)، ۳- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۴- وزیر یا وزراء وزارتخانه‌های ذی‌ربط، ۵- وزیر دادگستری، ۶- وزیر اطلاعات، ۷- رییس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۸- رییس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۹- دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۰- دادستان کل کشور، ۱۱- رییس سازمان بازرسی کل کشور، ۱۲- رییس دیوان محاسبات کشور، ۱۳- سه نفر از نمایندگان مجلس به انتخاب مجلس شورای اسلامی، ۱۴- رییس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۵- رییس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، ۱۶- رییس اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۷- سه نفر خبره و صاحب‌نظر اقتصادی از بخش‌های خصوصی و تعاونی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی با حکم رییس‌جمهور، ۱۸- رییس سازمان خصوصی‌سازی، ۱۹- رییس سازمان بورس و اوراق بهادار.

تبصره ۱ - این شورا طبق آیین‌نامه‌ای اداره خواهد شد که توسط اعضاء مذکور در بندهای (۱) تا (۶) به تصویب می‌رسد و این آیین‌نامه مشمول تبصره ماده (۴۲) خواهد بود.

تبصره ۲ - دبیرخانه شورا زیر نظر وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌شود.

نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رییس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران)، مغایر اصل یکصدوسی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی است.

ب - الزام شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به ارائه گزارش عملکرد خویش به کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل پنجاه و هفتم (۵۷) قانون اساسی است.

پ - از آنجا که این که این ماده به نوعی به اصلاح ماده (۴۲) «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام^(۱) در خصوص «وظایف و اختیارات شورای عالی

۱. ماده ۴۲ - وظایف و اختیارات شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به شرح زیر است:

- ۱- تبیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های اجرایی سالانه،
 - ۲- نظارت بر فرآیند اجرای قوانین و مقررات مرتبط با سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی،
 - ۳- سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی،
 - ۴- تصویب آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، نظام‌نامه‌ها و ضوابطی که در این قانون مرجع تصویب آن این شورا است،
 - ۵- تصویب شاخص‌های اجرایی برای تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به منظور اعمال نظارت دقیق بر اجرای آن‌ها،
 - ۶- تدوین سازوکارهای جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی،
 - ۷- تبیین نقش سیاست‌گذاری و هدایت و نظارت دولت،
 - ۸- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی در اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی،
 - ۹- تمهیدات لازم برای تشویق عموم به سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و بهبود فضای کسب و کار.
- تبصره - مصوبات این شورا را وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ می‌نماید.

اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی» مبادرت می‌نماید، از این جهت مغایر نظریه تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای محترم نگهبان^(۱) و اصل یک‌صد و دوازدهم (۱۱۲) قانون اساسی است.

۱. نظریه شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای محترم نگهبان:

ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام
عطف به نامه شماره ۱/۲۶۳۰/۷۷۷۸- ر مورخ ۱۳۷۲/۷/۵ و ۱۳۷۲/۱۶۴۶/۱۲۳۳۶- ر مورخ ۱۳۷۲/۲/۱۸ و پیرو نامه شماره ۴۵۷۵ مورخ ۱۳۷۲/۳/۳ بند ۵ سؤال مورد اشاره در جلسه مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۱ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:
«هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد اما در صورتی که مصوبه مجمع مصلحت مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی بوده مجلس پس از گذشت زمان معتدبه که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد. و در مواردی که موضوع به عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد در صورت استعلام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد.»

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
رایا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفنکس: ۸۸۳۲۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir